

Käyttäytymisen arviointikriteerit ja huoltajakyselyn satoa

Huoltajakysely käyttäytymisen arvioinnista oli avoinna tammikuun 2017 kaksi ensimmäistä viikkoa. Saimme 41 vastausta, kiitos kaikille vastanneille! Olitte selvästi paneutuneet kriteereihin. Ennen kyselyä kriteerit oli valmisteltu koulun johtoryhmässä. Valmistelu perustui opetussuunnitelmaan, oppilaiden näkemyksiin, henkilökunnan kanssa käytyyn arvokeskusteluun ja järjestyssääntöihin. Järjestyssäännöt puolestaan on laadittu samoin perustein huomioiden lisäksi Opetushallituksen erilliset ohjeet.

Kyselyn perusteella kriteereihin oltiin kokonaisuutena varsin tyytyväisiä. Samalla kysely kuitenkin osoitti, että kriteereitä on hyvä avata vuosittain kaikille, joita ne koskevat: henkilökunnalle, etenkin uusille työntekijöille, oppilaille ja huoltajille luokkakohtaisissa vanhempainilloissa.

Yleisesti kannattaa muistaa, että **arvosana 8 merkitsee hyvää käytöstä** aivan samoin kuin se oppiaineiden arvioinnissa merkitsee hyvää osaamista. Arvosanojen 9 ja 10 saamiseen ei riitä pelkkä hyvä oma käytös, vaan pitää omalla toiminnalla tukea tai jopa edistää luokkayhteisön hyvinvointia. Tämä johtaa siihen, että osan oppilaista on hyvin vaikea yltää näihin arvosanoihin. Vaikka arvioinnin kohteena ei ole, eikä saa olla, lapsen luonne tai ominaisuudet, vaikuttavat ne toki siihen, kuinka luontevaa lapselle on esimerkiksi auttaa toisia oma-aloitteisesti tai puuttua näkemäänsä kiusaamiseen.

Kriteerit ovat samat vuosiluokilla 3–9, mutta opettajat ottavat arvioidessaan huomioon oppilaiden iän ja kehitystason. Yhdeksäsluokkalaiselta vaaditaan enemmän kuin kolmasluokkalaiselta, ja toisaalta jotkut ilmiöt, jotka ovat ihan luonnollisia teiniä keskuudessa, eivät ole sitä pienempien oppilaiden keskuudessa. Kriteerit osoittavat, mihin suuntaan haluamme peruskoulussa oppilaita ohjata. Toivomme, että heistä tulee hyvin käyttäytyviä ja tilannetajuisia nuoria ja aikuisia, jotka ottavat vastuuta myös toisista ihmisistä ja ympäristöstään. Vuosiluokille 1–2 kriteereitä muokataan vielä niin, että saadaan neljä arviointiporrasta.

Kiusaamisen ja siihen suhtautumisen mukaan kriteereihin ottamista pidettiin yleisesti hyvänä ja tärkeänä. Se miten sen pitäisi vaikuttaa, jakoi mielipiteitä jonkin verran. On hyvä muistaa, että kriteerit ovat ensisijaisesti lukuvuosidistusta varten, eli niiden avulla oppilas saa arvion koko lukuvuoden käytöksestään. Siksi emme ole halunneet olla äärimmäisen tiukkoja sen suhteen, voiko oppilaalla on yksittäinen "hairahdus" myös kiusaamisessa saadakseen hyvän tai tyydyttävän arvosanan. Jos esimerkiksi kymmenvuotias lapsi on kerran syyskuussa mukana kiusaamassa, siihen puututaan, ja hän oikaisee käytöstään, on mielestämme kohtuullista, että hän voi saada arvosanan 8, jos käyttäytyy hyvin kriteerien mukaan. Lukuvuosi on lapselle, myös teini-ikäiselle, pitkä aika. Sen tähden kriteereissä on oltava tilaa "tehdä parannus" niin, että se myös näkyy arvosanassa.

Se, että kiusaamisen olemassaolo on huomioitu kriteereissä, ei merkitse, että koulussa hyväksyttäisiin kiusaaminen. Tunnustamme vain sen tosiasian, että kaikissa kouluissa kiusataan. Siksi siihen on puututtava aina, kun se havaitaan, ja sen tulee näkyä käytösarvioinnissa.

Yksi yleinen huomio koski hylätyn arvosanan 4 puuttuminen käytösarvioinnin skaalasta. Käyttäytyminen ei ole oppimäärä, eikä siinä voida hylätä oppilaan suoritusta siten, että se esimerkiksi johtaisi luokan kertaamiseen. Oppilas, joka saa arvosanan 5, on todennäköisesti jo useiden kurinpitotoimenpiteiden kohteena, ja se puolestaan on yleensä johtanut tiiviiseen yhteistyöhön esimerkiksi lastensuojeluviranomaisen kanssa. Kriteereissä tämä näkyy niin, että arvosanan 5 kriteerit kuvaavat jo hyvin huonoa käytöstä. Tämän huomion teki myös moni huoltaja, joka olisi antanut arvosanan 5 jo arvosanan 6 kriteereillä ja arvosanan 5 kriteereillä arvosanan 4.

Alla kriteerit, joita ei enää kyselyn perusteella muutettu, koska siinä ei noussut esiin merkittäviä muutostarpeita. Kunkin kriteerin yhteydessä vasemmassa sarakkeessa on joitain kommentteja tai avauksia kyselyyn perustuen.

Jokivarren koulun KÄYTTÄYTYMISEN ARVIOINNIN KRITEERIT vuosiluokilla 3–9

Arvosana	Kriteerit
Erinomainen (10) <i>Kriteeri koettiin tiukaksi, mutta hyväksi. Huolta herätti voiko ujo saada kympin. Kymppi ei enää ole perusnumero, josta saa ”käytöksen alennuksia töppäillessään”. Ystävällinen käyttäytyminen ei edellytä ystävyyttä. Kiusaamisen ehkäiseminen koettiin yhtä aikaa tärkeäksi ja hankalaksi.</i>	Oppilas • käyttäytyy esimerkillisesti ja ystävällisesti muita kohtaan • on rehellinen • auttaa mielellään ja oma-aloitteisesti • ylläpitää ja edistää työrauhaa ja myönteistä ilmapiiriä • huolehtii ympäristöstä • huolehtii yhteisistä tehtävistä ja välineistä tunnollisesti ja oma-aloitteisesti • noudattaa koulun järjestyssääntöjä ja hyviä tapoja • ehkäisee tai vähentää omalla toiminnallaan kiusaamista
Kiitettävä (9) <i>Osa antaisi näillä jo kympin, osa vähän tiukentaisi, jotta ero kymppiin ei olisi niin suuri. Pohdittiin muun muassa, mistä tietää, että oppilas auttaa mielellään. Tässä opettaja perustaa arvionsa havaittuun toimintaan. Jos oppilas auttaa usein ja kohdetta valikoiden, voi tehdä johtopäätöksen, että hän auttaa mielellään.</i>	Oppilas • tulee toimeen muiden kanssa • on rehellinen • auttaa mielellään • ylläpitää työrauhaa ja myönteistä ilmapiiriä • huolehtii ympäristöstä • huolehtii yhteisistä tehtävistä ja välineistä tunnollisesti • noudattaa koulun järjestyssääntöjä ja hyviä tapoja • ehkäisee tai vähentää omalla toiminnallaan kiusaamista
Hyvä (8) <i>Kriteeriin oltiin pääosin tyytyväisiä. Toisaalta oli myös toiveita sekä kiristämisen että höllentämisen suuntaan. Huolta herätti jonkin verran sana ”yleensä”. Se liittyy johdannossa mainittuun mahdollisuuteen parantaa tapansa. Sanoilla on kaikille hieman eri merkitys. Tässä tarkoitamme sanalla ”yleensä” sitä, että muunlainen käytös on satunnainen poikkeus.</i>	Oppilas • tulee yleensä toimeen muiden kanssa • on yleensä rehellinen • huolehtii omalta osaltaan työrauhasta • huolehtii yleensä ympäristöstä • huolehtii yleensä yhteisistä tehtävistä ja välineistä • noudattaa yleensä koulun järjestyssääntöjä ja hyviä tapoja • ei osallistu kiusaamiseen
Tyydyttävä (7) <i>Sanalla ”toisinaan” tarkoitetaan tässä sitä, että käytös ei ole jatkuvaa, mutta ei aivan harvinaisenkaan poikkeus (vrt. ”yleensä” yllä). Aika moni koki, että seiskan saa turhankin helposti. Tämä ei kuitenkaan enää ole hyvää käytöstä. Harppaus kahdeksikkoon on tässä ehkä suurempi kuin oppiaineissa.</i>	Oppilas • on toisinaan vaikeuksissa muiden kanssa • saattaa toisinaan käyttäytyä vilpillisesti • häiritsee työrauhaa • myöhästelee kasvatuskeskustelusta huolimatta • suhtautuu välinpitämättömästi ympäristöön • suhtautuu välinpitämättömästi yhteisiin tehtäviin ja välineisiin • noudattaa koulun järjestyssääntöjä ja hyviä tapoja vaihtelevasti • osallistuu satunnaisesti kiusaamiseen
Kohtalainen (6)	Oppilas • on toistuvasti vaikeuksissa muiden kanssa • käyttäytyy vilpillisesti • häiritsee toistuvasti työrauhaa • myöhästelee jatkuvasti • on satunnaisesti luvatta poissa • laiminlyö ympäristöä • laiminlyö yhteisiä tehtäviä ja välineitä • suhtautuu välinpitämättömästi koulun järjestyssääntöihin ja hyviin tapoihin • osallistuu toistuvasti kiusaamiseen
Välttävä (5)	Oppilas • ei tule toimeen muiden kanssa • syyllistyy jatkuvasti rangaistaviin rikkomuksiin • estää käytöksellään rauhallisen työskentelyn • on toistuvasti luvatta poissa • halveksii ympäristöä • halveksii yhteisiä tehtäviä ja välineitä • ei välitä koulun järjestyssäännöistä eikä hyvistä tavoista • osallistuu toistuvasti ja aktiivisesti kiusaamiseen